EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 20.5.2020
COM(2020) 522 final

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS

milles käsitletakse Portugali 2020. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Portugali 2020. aasta stabiilsusprogrammi kohta

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS,

milles käsitletakse Portugali 2020. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Portugali 2020. aasta stabiilsusprogrammi kohta

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta,[1] eriti selle artikli 5 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrust (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta,[2] eriti selle artikli 6 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitust,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

(1) 17. detsembril 2019 võttis komisjon vastu iga-aastase kestliku majanduskasvu strateegia, mis tähistas majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2020) algust. Selles võeti nõuetekohaselt arvesse Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni poolt 17. novembril 2017 välja kuulutatud Euroopa sotsiaalõiguste sammast. 17. detsembril 2019 võttis komisjon määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu häiremehhanismi aruande, milles nimetati Portugali ühe liikmesriigina, mille olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Samal kuupäeval võttis komisjon vastu ka soovituse euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovituse kohta.

(2) 26. veebruaril 2020 avaldati 2020. aasta aruanne Portugali kohta[3]. Selles hinnati Portugali edusamme nõukogu poolt 9. juulil 2019 vastu võetud riigipõhiste soovituste[4] täitmisel ja strateegia „Euroopa 2020“ riiklike eesmärkide suunas liikumisel ning

[1] EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.
[2] ELT L 306, 23.11.2011, lk 25.
[3] SWD(2020) 521 final.
[4] ELT C 301, 5.9.2019, lk 117.

varasematel aastatel esitatud soovituste järelmeetmeid. See sisaldas ka vastavalt määruse (EL) nr 1176/2011 artiklile 5 tehtud põhjalikku analüüsi, mille tulemused avaldati samuti 26. veebruaril 2020. Komisjon järeldas oma analüüsi põhjal, et Portugalis esineb makromajanduslik tasakaalustamatus. Eelkõige põhjustavad netoväliskohustuste suur maht, era- ja valitsemissektori võlg ning viivislaenude suur osakaal tootlikkuse aeglase kasvu tingimustes haavatavust.

(3) 11. märtsil 2020 kuulutas Maailma Terviseorganisatsioon COVID-19 puhangu ametlikult üleilmseks pandeemiaks. See on raske rahvatervisealane hädaolukord kodanike, ühiskonna ja majanduse jaoks. See paneb riiklikud tervishoiusüsteemid suure surve alla, tekitab häireid üleilmsetes tarneahelates, põhjustab volatiilsust finantsturgudel ja tarbijanõudluse šokke ning mõjutab negatiivselt paljusid sektoreid. See ohustab inimeste töökohti ja sissetulekuid ning ettevõtete äritegevust. See on toonud kaasa suure majandussõoki, millel on juba praegu Euroopa Liidus rasked tagajärjed. 13. märtsil 2020 võttis komisjon vastu teatise,[5] milles kutsutakse üles võtma kriisile reageerimisel koordineeritud majanduslikke meetmeid, kaasates kõik osalised nii riiklikul kui ka liidu tasandil.

(4) Mitu liikmesriiki on kuulutanud välja erakorralise seisukorra või võtnud kasutusele erakorralised meetmed. Kõik erakorralised meetmed peaksid olema rangelt proportsionaalsed, vajalikud, ajalise piiranguga ning kooskõlas Euroopa ja rahvusvaheliste standarditega. Nende üle tuleks teha demokraatlikku järelevalvet ja sõltumatut kohtulikku kontrolli.

(5) 20. märtsil 2020 võttis komisjon vastu teatise stabiilsuse ja kasvu pakti üldise vabastusklausli aktiveerimise kohta[6]. Määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 5 lõikes 1, artikli 6 lõikes 3, artikli 9 lõikes 1 ja artikli 10 lõikes 3 ning määruse (EÜ) nr 1467/97 artikli 3 lõikes 5 ja artikli 5 lõikes 2 sätestatud klausel hõlbustab eelarvepoliitika koordineerimist tõsise majanduslanguse ajal. Komisjon jagas oma teatises nõukoguga seisukohta, et arvestades COVID-19 puhangust tingitud eeldatavat tõsist majanduslangust, võimaldab praegune olukord klausli aktiveerida. Liikmesriikide rahandusministrid nõustusid 23. märtsil 2020 komisjoni hinnanguga. Üldise vabastusklausli aktiveerimine võimaldab ajutiselt kõrvale kalduda keskpika perioodi eelarve-eesmärgi saavutamiseks nõutavast kohandamiskavast, tingimusel et see ei ohusta riigi rahanduse jätkusuutlikkust keskpikas perspektiivis. Lisaks võib nõukogu parandusliku osa puhul teha komisjoni soovituse alusel otsuse võtta vastu muudetud eelarvekurss. Üldine vabastusklausel ei peata stabiilsuse ja kasvu pakti kohaseid menetlusi. See lubab liikmesriikidel kalduda kõrvale tavapäraselt kohaldatavatest eelarvenõuetest ning võimaldab samal ajal komisjonil ja nõukogul võtta pakti raames vajalikke poliitika koordineerimise meetmeid.

(6) Tuleb jätkuvalt rakendada meetmeid, et piirata ja kontrollida pandeemiat, tugevdada riiklike tervishoiusüsteemide vastupanuvõimet, leevendada sotsiaal-majanduslikke tagajärgi ettevõtetele ja kodumajapidamistele suunatud toetusmeetmete abil ning tagada töökohal piisavad tervishoiu- ja ohutustingimused eesmärgiga alustada taas majandustegevust. Liit peaks täiel määral kasutama tema käsutuses olevaid mitmesuguseid vahendeid, et toetada liikmesriikide jõupingutusi nendes valdkondades. Samal ajal peaksid liikmesriigid ja liit tegema koostööd, et valmistada ette meetmeid, mida on vaja selleks, et taastada ühiskonna ja majanduse tavapärane

[5] COM(2020) 112 final.
[6] COM(2020) 123 final.

toimimine ning kestlik majanduskasv, integreerides muu hulgas ülemineku rohelisele majandusele ja digitehnoloogiale ning võttes arvesse kõiki kriisist saadud õppetunde.

(7) COVID-19 kriis on toonud esile paindlikkuse, mida ühtne turg pakub erakorraliste olukordadega kohanemiseks. Kuid selleks, et tagada kiire ja sujuv liikumine taastumisetappi ning kaupade, teenuste ja töötajate vaba liikumine, tuleb ühtse turu tavapärast toimimist takistavad erakorralised meetmed kaotada kohe, kui need ei ole enam hädavajalikud. Praegune kriis on näidanud, et tervishoiusektoris on vaja kriisiks valmisoleku kavasid, mis hõlmavad eelkõige täiustatud hankestrateegiaid, mitmekesistatud tarneahelaid ja põhivarustuse strateegilisi varusid. Need on laiemate kriisiks valmisoleku kavade väljatöötamisel põhilised elemendid.

(8) Liidu seadusandja on juba muutnud asjaomaseid õigusraamistikke,[7] et võimaldada liikmesriikidel mobiliseerida kõik Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide kasutamata vahendid, et nad saaksid tegeleda COVID-19 pandeemia erakordse mõjuga. Need muudatused annavad suurema paindlikkuse ning lihtsustavad ja seostavad menetlusi. Rahavoogudega seotud surve leevendamiseks võivad liikmesriigid kasutada 2020.–2021. eelarveaastal 100 % suurust liidu eelarvest kaasrahastamise määra. Portugali kutsutakse üles neid võimalusi täielikult ära kasutama, et aidata raskustest kõige enam mõjutatud inimesi ja sektoreid.

(9) Pandeemia sotsiaal-majanduslikud tagajärjed on erineva spetsialiseerumise tõttu Portugalis tõenäoliselt piirkondade lõikes erinevad, eelkõige suuresti turismist sõltuvates piirkondades, nagu Algarve, ning äärepoolseimates piirkondades, nagu Madeira ja Assoorid. Sellega kaasneb oluline risk, et Portugalis suurenevad piirkondlikud ja territoriaalsed erinevused, Võttes lisaks arvesse seda, et liikmesriikidevaheline lähenemisprotsess võib ajutiselt seiskuda, nõuab praegune olukord sihipäraseid poliitikameetmeid.

(10) 16. mail 2020 esitas Portugal oma 2020. aasta riikliku reformikava ja 2020. aasta stabiilsusprogrammi. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid ühel ja samal ajal.

(11) Portugali suhtes kohaldatakse praegu stabiilsuse ja kasvu pakti ennetuslikku osa ja võlareeglit. 13. juulil 2018 esitas nõukogu Portugalile soovituse tagada, et valitsemissektori esmaste netokulude[8] nominaalne kasvumäär ei ületaks 2019. aastal 0,7 %, mis vastab aastasele struktuursele kohandusele 0,6 % SKPst. Komisjoni üldhinnang kinnitab, et 2019. aastal ning 2018. ja 2019. aasta kokkuvõttes kaldutakse keskpika perioodi eelarve-eesmärgi saavutamiseks soovitatud kohandamiskavast märkimisväärselt kõrvale. Võttes aga arvesse üldise vabastusklausli aktiveerimist, ei

---

[7] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. märtsi 2020. aasta määrus (EL) 2020/460, millega muudetakse määruseid (EL) nr 1301/2013, (EL) nr 1303/2013 ja (EL) nr 508/2014 seoses erimeetmetega investeeringute kaasamiseks liikmesriikide tervishoiusüsteemidesse ja muudesse majandussektoritesse, et reageerida COVID-19 puhangule (koroonaviirusele reageerimise investeerimisalgatus) (ELT L 99, 31.3.2020, lk 5), ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2020. aasta määrus (EL) 2020/558, millega muudetakse määrusi (EL) nr 1301/2013 ja (EL) nr 1303/2013 seoses erimeetmetega erandliku paindlikkuse lubamiseks Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide kasutamisel, et reageerida COVID- 19 puhangule (ELT L 130, 24.4.2020, lk 1).

[8] Valitsemissektori esmased netokulud saadakse, kui valitsemissektori kogukuludest arvatakse maha intressikulud, liidu programmidele tehtavad kulutused, mis kaetakse täielikult liidu fondide tuludest, ja kaalutlusõigusevälised muudatused töötuskindlustushüvitise kuludes. Valitsemissektori rahastatud kapitali kogumahutused põhivarasse on jaotatud nelja aasta peale. Kaalutlusõigusel põhinevad tulumeetmed või õigusaktidekohane tulude suurendamine arvatakse sisse. Ühekordsed tulu- ja kulumeetmed arvatakse välja.

ole Portugali puhul edasised sammud märkimisväärse kõrvalekalde menetluse raames õigustatud.

(12) Valitsuse 2020. aasta stabiilsusprogramm ei sisaldanud vähemalt 2020. aasta makromajanduslikku stsenaariumi ega plaane valitsemissektori eelarvepositsiooni ning võla ja SKP suhte kohta. 2020. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt võib aga iga 30 tööpäeva pikkune piirangute periood – st ligikaudu 1,5 täiskuud – avaldada aastasele SKP-le negatiivset mõju mahus keskmiselt 6,5 protsendipunkti. Makromajanduslikke ja eelarveväljavaateid mõjutab COVID-19 pandeemiast tingitud suur ebakindlus. Eelarveprognoosidega on seotud riigipõhised riskid, mis on tingitud avaliku sektori suurematest tingimuslikest kohustustest, mis tulenevad mõnest avaliku sektori ettevõttest ja COVID-19ga seotud erasektorile suunatud meetmetest. Lisaks on arvestatavad olemasolevad kohustused, mis on osaliselt seotud täiendavate pankade toetamise meetmete võimaliku mõjuga eelarvele.

(13) COVID-19 pandeemiale reageerimisel ja osana koordineeritud liidu lähenemisviisist on Portugal võtnud eelarvemeetmeid, et suurendada oma tervishoiusüsteemi suutlikkust, ohjeldada pandeemiat ning anda abi kriisist eriti tugevalt mõjutatud inimestele ja sektoritele. 2020. aasta stabiilsusprogrammis on nende meetmete hinnanguline mõju eelarvele esitatud kas kuu- või aastaarvestuses, esitamata 2020. aastaks prognoositud aastast koondnäitajat. Nende meetmete hulgas on ühekordne eritoetus ettevõtetele äritegevuse taasalustamiseks (508,0 miljonit eurot ehk 0,3 % SKPst), lihtsustatud skeem ajutiste töökatkestuste (koondamine) jaoks (373,3 miljonit eurot ehk 0,2 % SKPst kohaldamiskuu kohta) ning tervishoiusüsteemi isikukaitsevahendite hanked (0,1 % SKPst kohaldamiskuu kohta)[9]. Komisjoni hinnangul võivad nende meetmetega seotud otsesed eelarvekulud moodustada 2020. aastal kokkuvõttes ligikaudu 2,5 % SKPst. Peale selle on Portugal andnud teada meetmetest, millel ei ole reeglina eelarvele otsest mõju, kuid mis aitavad toetada ettevõtete ja kodumajapidamiste likviidsust ning mille maht on 2020. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt ligi 25,2 miljonit eurot ehk 12,5 % SKPst. Nende meetmete hulgas on käibemaksu, üksikisiku ja äriühingu tulumaksu ja sotsiaalmaksete edasilükkamine (7,9 miljardit eurot ehk 3,9 % SKPst) ning riigi tagatud krediidiliinid ja muud sarnased algatused (4,0 miljardit eurot ehk 2,0 % SKPst). Üldiselt on Portugali võetud meetmed kooskõlas suunistega, mis on esitatud komisjoni teatises, milles käsitletakse koordineeritud majanduslikke meetmeid COVID-19 puhangule reageerimiseks. Kui need meetmed täielikult rakendatakse ja kui seejärel suunatakse eelarvepoliitika ümber keskpikas perspektiivis usaldusväärse eelarvepositsiooni saavutamisele, juhul kui majandustingimused seda võimaldavad, aitab see tagada keskpikas perspektiivis riigi rahanduse jätkusuutlikkuse.

(14) Kui poliitikat ei muudeta, on Portugali valitsemissektori eelarvepuudujääk komisjoni 2020. aasta kevadprognoosi kohaselt 2020. aastal 6,5 % SKPst ja 2021. aastal 1,8 % SKPst. Valitsemissektori võla suhe SKPsse peaks 2020. aastal saavutama tipptaseme 131,6 % ja langema 2021. aastal 124,4 %-le.

(15) 20. mail 2020 esitas komisjon Portugali kohta aluslepingu artikli 126 lõike 3 kohaselt koostatud aruande, kuna prognoosi kohaselt ületatakse riigis 2020. aastal eelarvepuudujäägi kontrollväärtus, milleks on 3 % SKPst. Kokkuvõttes osutab analüüs

[9] Eelarvemõju on väljendatud protsendina 2020. aasta SKPst vastavalt komisjoni 2020. aasta kevadprognoosile.

sellele, et aluslepingu ja määruse (EÜ) nr 1467/1997 kohane eelarvepuudujäägi kriteerium ei ole täidetud.

(16) COVID-19 pandeemia algas Portugalis 2020. aasta märtsi alguses ja pani riigi tervishoiusüsteemi suure surve alla. Selleks et haiguse levikut maksimaalselt piirata ja surmajuhte vähendada, kehtestas valitsus ajavahemikuks 2020. aasta 18. märtsist 2. maini põhiseadusekohase erakorralise seisukorra ning rakendas kiiresti mitmesugused ranged tõkestamismeetmed. Portugal võttis meetmeid tervishoiusüsteemi reageerimisvõime parandamiseks ja nakkuste kõvera tasandamiseks, et haiglaid mitte üle koormata. Riiklikud ja üleilmsed tõkestamismeetmed on enamikus sektorites majandustegevust tunduvalt vähendanud, mõjutades eriti tugevalt turismi ja sellega seotud tegevusi, ning kahjustanud Portugali sotsiaalseid ja majanduslikke väljavaateid, eriti mikro-, väikeseid ja keskmise suurusega ettevõtjaid (VKEd). 2020. aastal peaks majanduskasv aeglustuma 6,8 % ja 2021. aastal kiirenema 5,8 %.

(17) Selleks et vähendada COVID-19 pandeemia vahetut mõju inimeste tervisele, on kulutused tervishoiusüsteemile ulatuslikud. Tuleb teha investeeringuid, et tugevdada tervishoiusüsteemi vastupanuvõimet, tagada kriisile reageerimise võime kindlustamiseks vajalikud seadmed, tooted ja taristu, sealhulgas intensiivravi, testimine, tehnoloogia- ja meditsiinialased rakendusuuringud ning üldine juurdepääs teenustele, muu hulgas väljaspool linnapiirkondi ja äärepoolseimates piirkondades (Madeiral ja Assooridel). COVID-19 puhangu alguses oli tasapisi hakatud rakendama kava riiklikes haiglates uue juhtimismudeli kasutuselevõtuks ning aastaeelarvet oli märkimisväärselt suurendatud. Selle kindel rakendamine praegusel ajal võib aidata suurendada tervishoiusüsteemi vastupanuvõimet. COVID-19 on näidanud, kui haavatavad on Portugalis pikaajalise hoolduse asutused, kus nakkus- ja surmajuhtude määr on olnud kõrge. Kuigi pikaajalise hoolduse territoriaalne kättesaadavus on viimasel aastakümnel paranenud, on üldised juurdepääsumäärad madalad riigi kõigis piirkondades. Enne COVID-19 puhangut prognoositi, et pikaajaliste tervishoiukulutuste kasv osana SKPst on üks liidu suurimaid. Jätkuvad jõupingutused tervishoiu- ja pikaajalise hoolduse süsteemi tõhususe ja suutlikkuse suurendamiseks on vajalikud nii praeguse kriisi kui ka elanikkonna vananemisega seotud probleemidega toimetulekuks.

(18) Portugali tööturu areng oli alates 2014. aastast pidevalt positiivne, kuid nüüd tekivad pandeemia tõttu erakordsed tööhõiveprobleemid. Komisjoni prognoosi kohaselt suureneb töötus 2020. aastal 9,7 %ni ja väheneb 2021. aastal 7,4 %ni, mis on suurem näitaja kui 2019. aasta 6,5 %. Tööhõive toetamiseks ja töökohtade kadumise riski maandamiseks on Portugal lihtsustanud ja kohandanud olemasoleva ajutiste töökatkestuste skeemi kasutamist. Liidu ja riiklike programmide sihipärane kasutamine võib aidata säilitada töökohti ja majandustegevust, eelkõige väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate hulgas. Taastumisetapis on personaliseeritud ja sihipärasel aktiivsel tööturupoliitikal, eelkõige täiendus- ja ümberõppel, otsustav roll selles, et tööjõud jääb töötamiseks valmis. Tööandjate, haridus- ja koolitusasutuste ning avalike tööturuasutuste vaheline koostöö on väga oluline tööle võetud inimeste arvu suurendamisel.

(19) COVID-19 puhangu tõttu tuleb võtta meetmeid, et leevendada sotsiaalseid tagajärgi ja kaitsta haavatavaid inimesi, nii et ebavõrdsus ei kasvaks. Nende meetmete hulgas on töötushüvitiste skeemid ja sissetulekutoetus olukorrast kõige enam mõjutatud töötajatele, sealhulgas füüsilisest isikust ettevõtjatele ja ebatüüpilises töösuhtes olevatele inimestele, juurdepääs teenustele ja tööturule naasmist edendavad meetmed. Sotsiaalvaldkonna riikliku erandolukorrakava rakendamine koostöös sotsiaalpartnerite

ja kodanikuühiskonnaga võib toetada kohest ja koordineeritud reageerimist kriisi sotsiaalsete tagajärgede leevendamiseks. Poliitikamuudatused (nt miinimumsissetuleku, eakate täiendava solidaarsustoetuse, pensionide ja perehüvitiste suurendamine), mille eesmärk oli peatada sotsiaalsiirete tulemuslikkuse vähenemine, mis on toimunud viimastel aastatel, on avaldanud positiivset mõju tulujaotusele. Sotsiaalsiirded (v.a pensionid) vähendasid Portugalis vaesuse ohus olevate elanike osatähtsust 2018. aastal siiski vaid 23,8 %, mis on oluliselt väiksem näitaja kui ELi keskmine 34 %. Lisaks on miinimumsissetuleku skeem piisavuse poolest üks liidu kehvematest ja selle tagatav sissetulek moodustab riigi vaesuspiirist ainult 40 %.

(20) Pidades silmas, et vastu tuli võtta suhtlemisdistantsi meetmed, suurendab COVID-19 pandeemia oluliselt vajadust kasutada digitehnoloogiat, et tagada jätkuv juurdepääs haridusele ja äritegevusele. Portugali koolid ja koolituskeskused on suletud ja traditsiooniline, statsionaarne õpe on katkenud. Ligikaudu 6 %-l kodumajapidamistest ei ole endiselt juurdepääsu internetile, mis mõjutab hinnanguliselt 50 000 õpilast, ning juurdepääs internetile ja telekommunikatsioonivõrkudega kaetus on linna- ja maapiirkondades väga erinev. Sotsiaal-majanduslikult soodsas olukorras olevatest peredest pärit õpilastel on paremad võimalused tulla toime kaugõppest tingitud raskustega. Lisaks on Portugalis suur digioskuste puudus. 2019. aastal ei olnud 48 %-l elanikkonnast algtasemel digioskusi ja sellest ligikaudu 26 %-l ei olnud mingeid digioskusi; nende inimeste osatähtsus, kes ei ole kunagi internetti kasutanud, on ELi keskmisest kaks korda suurem. Praeguses olukorras tuleb võtta aktiivselt kasutusele e-koolitused ja teha jõupingutusi, et aidata digitaalselt tõrjutud inimestel ületada kaugõppele juurdepääsu takistavad tegurid. Kui ettevõtted võtavad kasutusele digitehnoloogia, et pakkuda alternatiivset töökorraldust ja digiteenuseid, võimaldaks see jätkata tegevust ettevõtetel, mille teenuseid saab osutada internetis, leevendades sel viisil mõnes sektoris piirangute mõju. See on eriti asjakohane Portugalis, mille majandust iseloomustavad peamiselt mikroettevõtjad, mis on koondunud traditsioonilistesse sektoritesse. Üks peamine tegur, mis takistab VKEde digitaliseerimist, on digiteadmiste lünk, mille allikas on juhtide ja töötajate digikirjaoskuse üldine madal tase.

(21) Selleks et hoida ära välditavaid pankrotte ning võimaldada ettevõtetel šokk üle elada ja jääda konkurentsivõimeliseks, võttis Portugal vastu hulga meetmeid, mille eesmärk on toetada elujõulisi ettevõtteid ja eelkõige VKEsid, mida on mõjutanud suhtlemisdistantsi meetmete kehtestamine, mis tähendas tegevuspiiranguid ning sise- ja üleilmse nõudluse vähenemist. Need meetmed keskenduvad likviidsustoetuse andmisele muu hulgas riigi ja finantseerimisasutuste rahastatavate garantiide, otsetoetuste, maksude edasilükkamise ja sotsiaalmaksete vähendamise kaudu. Need keskenduvad eelkõige kõige enam kannatada saanud sektoritele, sealhulgas turismi- ja majutussektorile ja nendega seotud majandustegevusele ning tootmis- ja ekspordiettevõtetele. On oluline, et avaliku sektori asutused ja erasektori vahendajad rakendaksid neid meetmeid õigel ajal ja tõhusalt. Sellest tulenevalt lihtsustas Portugali valitsus krediidiliinidele juurdepääsemise protsessi, eelkõige ettevõtete esitatavaid dokumente. Nende meetmete kavandamise ja rakendamise protsessis tuleb võtta arvesse pangandussektori vastupanuvõimet. Täiendavate poliitikameetmete eesmärk on toetada ettevõtlust ja füüsilisest isikust ettevõtjaid.

(22) Majanduse taastumise edendamiseks on oluline kiirendada investeerimisküpsete avaliku sektori investeerimisprojektide elluviimist ja edendada erainvesteeringuid, muu hulgas asjakohaste reformide kaudu. Kasvu kiirendavad investeeringud teadusuuringute ja innovatsiooni, digitaliseerimise, ühenduvuse ja rohelise ülemineku

toetamiseks aitavad taastada Portugali majandust ja suunata selle pikaajalise kestliku majanduskasvu teele. Transporditaristusse tehtavad investeeringud võivad aidata tegeleda Portugali ääremaastaatusega, eelkõige juhul, kui kõrvaldatakse augud raudteeühenduses Hispaaniaga ja lubatakse kasutada Portugali sadamate kasutamata potentsiaali. Portugali riikliku energia- ja kliimakava kohaselt on kliimapöördeks ja energiasüsteemi ümberkujundamiseks vaja palju investeeringuid. Hoonete energiatõhususe suurendamiseks ja ettevõtete energiatarbimise vähendamiseks on veel palju võimalusi. Pürenee poolsaare parem energiaühenduvus võib suurendada konkurentsi ja edendada taastuvenergia kasutamist. Investeeringutega võib toetada ka valmistumist kliimamuutuste negatiivseteks tagajärgedeks, nagu üleujutused ja metsatulekahjud, veemajanduse ja jäätmekäitluse parandamist ning ringmajanduse potentsiaali arendamist. Õiglase ülemineku fondi vahendite kavandamine ajavahemikuks 2021–2027 võib aidata Portugalil lahendada mõned probleemid, mis on seotud üleminekuga kliimaneutraalsele majandusele, eelkõige riigiaruande[10] D lisas käsitletud territooriumidel. See võimaldaks Portugalil kõnealust fondi võimalikult hästi kasutada.

(23) Portugali kohtusüsteem on viimastel aastatel muutunud tõhusamaks tänu mitmele meetmele, mida jätkuvalt rakendatakse. Pandeemia ja sellest tingitud majanduslangus võivad aga suurendada kohtuvaidluste hulka, mis võib võimendada järelejäänud kitsaskohti, eelkõige haldus- ja maksukohtute pikki menetlusi ja kohtuasjade suurt kuhjumist. Kohtusüsteemi suurem tõhusus ja vastupanuvõime võivad parandada ettevõtluskeskkonda, millest saavad kasu eelkõige kodumaised VKEd ja investorid.

(24) Kuigi praegustes soovitustes keskendutakse pandeemia sotsiaal-majandusliku mõju leevendamisele ja majanduse taastumise edendamisele, hõlmasid 9. juulil 2019 nõukogu vastuvõetud 2019. aasta riigipõhised soovitused ka reforme, mis on olulised keskpika kuni pika perioodi struktuursete probleemide lahendamiseks. Need soovitused on jätkuvalt asjakohased ja nende järgimist jälgitakse järgmise aasta Euroopa poolaasta tsükli jooksul. Sama kehtib ka investeeringutega seotud majanduspoliitikat käsitlevate soovituste kohta. Viimati nimetatud soovitusi tuleks arvesse võtta ühtekuuluvuspoliitika rahastamise strateegilisel kavandamisel pärast 2020. aastat, sealhulgas praeguse kriisiga seotud leevendusmeetmete ja väljumisstrateegiate puhul.

(25) Portugali pangandussüsteemi on möödunud aastatel tehtud kokkuvõttes mitmeid parandusi. Kasumlikkuse näitajad paranesid tänu sektori tõhususe suurendamiseks tehtud jõupingutustele ning eraldiste ja väärtuse alandamiste vähenemisele. Kuna kasumlikkus suurenes, jätkus pangandussüsteemis kapitali omavahendite suhtarvude paranemine. Omavahendite tase on siiski jätkuvalt ELi keskmisest allpool. Viivislaenude suhtarv jätkas mitu aastat kestnud langustrendi, kuid on siiski endiselt ELi näitajast kaks korda suurem. Sissetuleku loomise võime on madalate intressimäärade tingimustes ja endiselt suure võlakoormusega majanduses jätkuvalt probleem. Pangandussektorile tekitavad probleeme nõrgenev majandus, COVID-19 kriis ja madalate intressimääradega keskkond, mis kajastuvad ka antud laenude krediidikvaliteedis. Lisaks puutuvad Portugali pangad kokku mõningate geograafiliste piirkondadega, mis sõltuvad suurel määral tooraine, eelkõige nafta hindade arengust. Selliste piirkondadega seotud riskipositsioonid on tundlikud turu-, valuuta- ja krediidiriski suhtes ning võivad mõjutada nende piirkondadega kokkupuutuvatele ettevõtetele antud laenude krediidikvaliteeti.

[10] SWD(2020) 251 final.

(26) On tehtud kindlaks, et üks põhitegureid, mis takistab pankadel tegeleda kiiresti suure viivislaenude osakaaluga, on pikad maksejõuetusmenetlused. Need avaldavad märkimisväärset mõju ka nende varade hinnastamisele järelturgudel, sest tulemused, mida mõõdetakse võlausaldajatele tehtud maksetena, ei ole piisavad. Viivislaenude koosseisust nähtub jätkuvalt, et ettevõtetele antud laenude osatähtsus on püsivalt suur (ligikaudu kaks kolmandikku) ja need laenud sobivad kiire, standardlähenemisviisi kasutamiseks kõige vähem. Viimastel aastatel on nii maksejõuetus- kui ka tsiviiltäitemenetlusse tehtud mitu muudatust. Edasised muudatused, eelkõige põhjendamatuid viivitusi käsitlevad muudatused, aitaksid nii võlausaldajaid kui ka laenuvõtjaid ning laenuvõtjad saaksid alustada puhtalt lehelt.

(27) Euroopa poolaasta on liidus majandus- ja tööhõivepoliitika pideva koordineerimise raamistik, mis võib edendada kestlikku majandust. Liikmesriigid on teinud oma 2020. aasta riiklikes reformikavades kokkuvõtte ÜRO kestliku arengu eesmärkide rakendamisel tehtud edusammudest. Tagades allpool esitatud soovituste täieliku rakendamise, aitab Portugal kaasa kestliku arengu eesmärkide saavutamisele ja ühistele jõupingutustele tagada liidus konkurentsivõimeline kestlikkus.

(28) Majandus- ja rahaliidu riikide vaheline tihe koordineerimine on väga oluline, et COVID-19 majanduslikust mõjust kiiresti taastuda. Pidades silmas, et Portugal on liikmesriik, mille rahaühik on euro, ja võttes arvesse eurorühma poliitilisi suuniseid, peaks Portugal tagama, et tema poliitika jääb kooskõlla euroala käsitlevate soovitustega ja on kooskõlastatud teiste euroala liikmesriikide poliitikaga.

(29) Komisjon on Euroopa poolaasta (2020) raames Portugali majanduspoliitikat põhjalikult analüüsinud ja avaldanud selle tulemused 2020. aasta riigiaruandes. Ta on hinnanud ka 2020. aasta stabiilsusprogrammi ja 2020. aasta riiklikku reformikava ning varasematel aastatel Portugalile esitatud soovituste järelmeetmeid. Lisaks nende asjakohasusele Portugali eelarve- ja sotsiaal-majanduspoliitika jätkusuutlikkuse seisukohast võttis ta arvesse ka nende vastavust liidu õigusnormidele ja suunistele, pidades silmas vajadust tugevdada liidu üldist majandusjuhtimist riigi tulevastesse otsustesse liidu tasandi panuse andmise kaudu.

(30) Võttes arvesse kõnealust hindamist, on nõukogu 2020. aasta stabiilsusprogrammi läbi vaadanud ja tema arvamus[11] kajastub eelkõige allpool esitatud soovituses 1.

(31) Nõukogu on komisjoni põhjalikust analüüsist ja kõnealusest hindamisest lähtudes 2020. aasta riikliku reformikava ja 2020. aasta stabiilsusprogrammi läbi vaadanud. Praegustes soovitustes võetakse arvesse vajadust tulla pandeemiaga toime ja edendada majanduse taastumist, mis on esimene vajalik samm tasakaalustamatuse korrigeerimise võimaldamiseks. Soovitused, milles käsitletakse otseselt makromajanduslikku tasakaalustamatust, mille komisjoni tegi kindlaks määruse (EL) nr 1176/2011 artikli 6 alusel, kajastuvad soovitustes 1, 2, 3 ja 4,

SOOVITAB Portugalil võtta 2020. ja 2021. aastal järgmisi meetmeid:

1. Võtta kooskõlas üldise vabastusklausliga kõik vajalikud meetmed, et reageerida pandeemiale tulemuslikult ning toetada majandust ja taastumist. Kui majandustingimused võimaldavad, viia ellu eelarvepoliitikat, mille eesmärk on saavutada keskpikas perspektiivis usaldusväärne eelarvepositsioon ja tagada võla jätkusuutlikkus, suurendades samal ajal investeeringuid. Tugevdada tervishoiusüsteemi vastupanuvõimet ja tagada võrdne juurdepääs kvaliteetsele tervishoiule ja pikaajalisele hooldusele.

[11] Vastavalt nõukogu määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 5 lõikele 2.

2. Toetada tööhõivet ja prioriseerida töökohtade säilitamise meetmeid. Tagada piisav ja tulemuslik sotsiaalkaitse ja sissetulekutoetus. Toetada digitehnoloogia kasutamist, et tagada võrdne juurdepääs kvaliteetsele haridusele ja koolitusele ning edendada ettevõtete konkurentsivõimet.

3. Rakendada ajutisi meetmeid, mille eesmärk on tagada ettevõtetele, eelkõige väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele juurdepääs likviidsusele. Kiirendada investeerimisküpsete avaliku sektori investeerimisprojektide elluviimist ja edendada erainvesteeringuid, et toetada majanduse taastumist. Keskenduda investeeringute tegemisel üleminekule rohelisele majandusele ja digitehnoloogiale, eelkõige energia puhtale ja tõhusale tootmisele ja kasutamisele, raudteetaristule ja innovatsioonile.

4. Suurendada haldus- ja maksukohtute tõhusust.

Brüssel,

Nõukogu nimel
eesistuja